

Irene Bouwma, onderzoeker beleid bij Wageningen Environmental Research

‘Het idee om in 2035 alle problemen voor de natuur op te lossen lijkt op mijn jaarlijkse goede voornemen om meer te bewegen en minder te drinken’

‘De huidige inzet voor natuur in zowel financiële middelen en capaciteit door rijk, provincies en natuurorganisaties is groter dan ooit. Aan de inzet zal het dus niet liggen, maar of dat voldoende is om in 2035 alle problemen voor de natuur op te lossen? Over welke natuur hebben we het dan? Het Programma Natuur richt zich vooral op de stikstofgevoelige natuur binnen en deels buiten de Natura 2000-gebieden. Naar verwachting zullen ook andere soorten in en rondom deze gebieden profiteren van de uitgevoerde natuurherstelmaatregelen. Welke vorm de brede gebiedsgerichte aanpak in het landelijk gebied zal krijgen, is grotendeels nog onduidelijk. Veel regionale doelen worden pas in januari bekend. Hoewel provincies nu een brede inzet voor het landelijk gebied voor ogen hebben, zal er onherroepelijk een prioritering van middelen plaatsvinden. Hierbij verwacht ik dat de nadruk zal komen te liggen op de Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk en de KRW-wateren. De inzet op systeemherstel is hierbij veelbelovend. Echter, in het landelijk gebied zal de aanpak zich waarschijnlijk beperken tot de doelstelling om 10 procent landschapselementen te realiseren. De natuur in het landelijk gebied – niet Europees beschermd of ernstig bedreigd – zal niet of in veel mindere mate profiteren van de geplande 24 miljard. Voor deze natuur worden de problemen zeer beperkt opgelost. Maar ja, het idee om in 2035 alle problemen voor de natuur op te lossen lijkt op mijn jaarlijkse goede voornemen om meer te bewegen en minder te drinken. Een loofwaardig streven maar niet echt realistisch.’

‘Met al het geld uit het transitiefonds landelijk gebied en natuur lossen we alle problemen in de natuur voor 2035 op’

Het kabinet werkt aan een brede gebiedsgerichte aanpak die zich richt op stikstofreductie en verbetering en herstel van natuur, water en klimaat. Voor de uitvoering van de aanpak stelt het kabinet incidenteel ruim € 24 miljard beschikbaar tot 2035.

— Ria Dubbeldam (samenstelling)

Judy Koppenjan, adviseur biodiversiteit en duurzame landbouw bij Schuttelaar & partners

‘Het uitrollen van het NPLG biedt bij uitstek kansen voor natuurherstel én ruimte voor toekomstbestendige economische ontwikkeling’

‘Het transitiefonds is een grote kans om daadwerkelijk tot verbetering en herstel van natuur te komen, en een transitie naar een natuurinclusieve samenleving mogelijk te maken. Al decennia maakt Nederland beleid om natuur te beschermen en vervuiling aan te pakken. Helaas was dit beleid vaak gefragmenteerd en gericht op maar één maatschappelijk probleem. Door het ontbreken van langetermijndoelen en afwenteling tussen verschillende beleidstrajecten heeft dat niet geleid tot voldoende verbetering van natuurkwaliteit. Met de implementatie van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) komt hier hopelijk verandering in. Inmiddels is er namelijk brede erkenning voor een structurele, integrale aanpak. We moeten gebiedsgericht én integraal aan de slag met stikstof, water, klimaat, natuur en biodiversiteit. Dit is nodig, want de natuurkwaliteit neemt door vervuiling, vermessing, verdroging, versnippering en verstoring nog steeds af. Het blijft dan ook urgent om de bron van deze drukfactoren aan te pakken. Ook heeft natuur de ruimte nodig: door verbinding van natuurgebieden, realisatie van nieuwe natuur en ontwikkeling van een natuurinclusieve samenleving krijgen natuurlijke processen ruimte en maken we natuur robuuster. Gebiedsgerichte aanpak is hierbij het toewoord. De overheid speelt een essentiële rol in het waarborgen van integraliteit in deze gebiedsprocessen. Zij is aan zet om duidelijke en harde doelen vast te stellen, evenals criteria voor financiering van gebiedsplannen. Of we via deze aanpak vóór 2035 alle problemen hebben opgelost valt nog te bezien: veel drukfactoren hebben langdurig effect op hun omgeving, en herstel van veel soorten natuur duurt gewoonweg langer dan een paar jaar. Het uitrollen van het NPLG in 2023 biedt bij uitstek kansen om randvoorwaarden voor herstel te scheppen én ruimte te bieden voor toekomstbestendige economische ontwikkeling.’

Teo Wams, directeur natuurbeheer bij Vereniging Natuurmonumenten

‘Uiteindelijk gaat het erom in wat voor soort land we willen leven, en dat gaat over meer dan geld alleen’

‘Toen we in het regeerakkoord lezen dat dit transitiefonds er zou komen, waren we echt enthousiast. Een groot bedrag, apart gezet en daarmee onttrokken aan de politieke waan van de dag. Een bedrag om serieus werk te maken van de grote verbouwing van het buitengebied. Om te werken aan een omgeving die geen negatief effect heeft op beschermde natuurgebieden – die door onder andere Natuurmonumenten worden beheerd – maar juist in verbinding is met die natuur. Een duurzaam en natuurrijk buitengebied met bijvoorbeeld natuurinclusieve landbouw en overgangsgebieden. Want uiteindelijk gaat het erom in wat voor soort land we willen leven, en dat gaat over meer dan geld alleen. Wat er precies nodig is, verschilt per gebied. Daarom zijn gebiedsprocessen nodig, onder regie van de provincies. In die processen gaat het over de juiste antwoorden op inhoudelijke vragen. Maar ook over draagvlak en begrip creëren bij de vele betrokken partijen, niet in de laatste plaats de landbouw. Met de betrokken partijen moet bijvoorbeeld bepaald worden hoe de waterhuishouding te verbeteren, hoe groen-blauwe dooradering te realiseren en waar en hoe belasting van stikstof en bestrijdingsmiddelen omlaag moet. Natuurmonumenten brengt haar kennis en ervaring in bij veel van die gebiedsprocessen en draagt zo bij aan een oplossing. Het transitiefonds maakt de verbouwing van het buitengebied mogelijk en dat is goed nieuws, want hard nodig om de natuur en biodiversiteit te beschermen. Maar we moeten dus wel bedenken “hoe dan”, en na oplevering zal het verbouwde “huis” goed bewoond en onderhouden moeten worden en niet (opnieuw) uitgewoond. Dat vraagt om spelregels en naleving daarvan. En om een blijvende beloning voor een natuurinclusieve agrarische bedrijfsvoering. Dat vraagt ook om bijdragen van ketenpartijen zoals banken, toeleveranciers en afnemers. Dus ook van consumenten zoals u en ik. Zodat we nu en in de toekomst leven in een land dat niet alleen economisch, maar juist ook ecologisch gezien gezond is.’

Marianne van der Veen, coördinator uitvoering landelijke bossenstrategie bij provincie Gelderland

‘Bos en landschap gaan er zeker op vooruit met het transitiefonds; nu het beheer nog structureel regelen’

‘De uitvoering van de landelijke en provinciale bossenstrategieën is zeer geholpen met het geld uit het transitiefonds. We streven landelijk naar 10 procent meer bos en naar meer vitaal bos. Daarnaast willen we vanuit de bossenstrategie en het klimaatakkoord 10 procent groenblauwe dooradering (landschapselementen) in het landelijk gebied realiseren. De middelen uit het Transitiefonds gaan zeker helpen om die doelen te halen. De provincies zullen bos en landschap in samenhang met andere functies opnemen in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied. Het is zaak om zo veel mogelijk functies met elkaar te combineren. Bos en landschap gaan goed samen met landbouw, recreatie, waterbeheer en vormen ook een groene omlijsting voor toenemende verstedelijking. Bos en landschap dragen bij aan de natuurdoelen, waterkwantiteit en waterkwaliteit en CO₂-vastlegging. Zij zijn als het ware de oplossing van de problemen in het landelijk gebied. Tot zover alles goed. Maar als we dat bos en die landschapselementen allemaal hebben aangelegd, hoe gaan we het beheer dan financieren? Voor bos is dat niet zo’n heel grote post die wellicht ook uit het transitiefonds kan worden gefinancierd, maar voor landschap is dat lastiger. De jaarlijkse beheerkosten van de extra aan te leggen elementen worden geraamd om ruim 250 miljoen euro per jaar. Landschapsbeheer zou moeten bijdragen aan het verdienmodel van de extensiverende boer. Moeten we dat dan niet regelen? Daarvoor is nog een structurele verhoging van de middelen voor (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer nodig. Anders investeren we wel, maar laten we al dat moois in de toekomst weer verloren gaan.’